

Anulu I.

Nro 18.

Fói'a basericésca.

Organu

pentru cultur'a religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

25 Septembrie 1883.

Cuprinsulu:

Principiele fundamentali ale filosofiei Santului Tom'a. — Epistol'a lui Pliniu celu tineru catre imperatulu Traianu in caus'a crestinilor. — Caracterulu si meritele Episcopiloru nostri incependu dela S. Unire. — Architectur'a gotica si bizantina. — Din Homiletic'a sacra. — Tradiitiunile genului omenescu cu privire la caderea protoparintiloru nostri. — Una Enciclica a Santiei Sale Pap'a Leonu XIII.

Apare in 10 si 25 st. n. a fie-carei luni.

Pretiulu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1883.

Tipografi'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Principiile fundamentale ale filosofiei Santului Tom'a.

(Continuare din Nr. 16.).

Deca recapitulăm încă odată cele espuse până aci cu privire la relațiunea, ce este între credința și știința după principiile Santului Tom'a, atunci numai decât vedem, că după aceleși principii rațiunea omenească în toate scrutarile și cercetarile sale trebuie să considere credința că pre unu principiu conductoriu, și prin urmărire trebuie să rejete că falsu ori ce rezultat, ce ar' fi în contr'a credinței. Principiulu acest'a are valoare numai în științele teologice, ci și în cele filosofice și profane.

Înse acum se naște întrebarea, că deca credința trebuie să fie principiulu conductoriu alu rațiunii omenești în toate cercetarile sale, atunci ore nu se micșorează seau chiaru nimicesce meritulu credinței atunci, cându rațiunea cauta se-si castige cunoștința demonstrativă despre adevăruri de acele revelate, cari și fora revelațiune suntu accesibile minții omenești, seau cându se încerca a areta, că misteriele revelate nu suntu în contra minții sanatoșe, seau în urma cându se încerca a aduce chiaru și argumente de probabilitate în favorulu misterieloru?

La întrebarea acest'a răspunde S. Tom'a în modulu urmatoriu.

Cumcă credința este unu actu meritoriu se pote vedea din însăși notiunea ei. Axiom'a generală cu privire la actele meritorie sună, cumcă toate actele acele suntu meritorie în ordinea supranaturală, cari a) purcedu din voința liberă, b) se produc cu ajutoriulu grației, și c) suntu îndreptate spre Domnedieu. Credința acum are toate trei calitățile aceste. Că a) credința deși este mai de aproape unu actu alu întielesului, totuși încătu cându este vorb'a de credință, întielesulu este misicatu de voința liberă, că se ținea lucrurile de adevărate și nu de însăși evidința obiectului cunoscutu, că la știință, așa cu totu dreptulu se pote dice, că credința purcede din voința liberă. b) credința că una virtute preste fire de sine se întielege, că nu se pote produce fora ajutoriulu grației și c) credința este îndreptată spre Domnedieu, deora-ce însuși obiectulu ei este Domnedieu și lucrurile Lui, și însuși motivulu, pre care se bazează este Ddieu.

Facia cu credința în sensulu acest'a se pote afla știința în două specii de relațiuni. Anume întâiu, se pote întempla, că știința se lie una atare pusețiune facia cu credința, cătu omulu se nu voișcă de locu a țiené de adevărate unele lucruri de credință decâtu numai deca lucrulu i se va proba cu argumente din rațiune. Deca se întempla așa ceva, atunci în adevăru meritulu credinței se pierde cu totul, pentru-că în casulu acest'a omulu

lucrurile de credință nu le ține de adevărate pentru autoritatea lui Domnedieu, cum se poftesce la credință, ci le ține de adevărate pentru argumentele rațiunii omenești, cum se întempla la știință. Prin urmare în cazul acestor credințe este cu totul absorbită de știință. Relațiunea acestor înseși a științei față de credință nu este nice de cum relațiunea cea adevărată, și credința în cazul acestor nu are nice un merit, va se dica nu este meritoria, și prin urmare nu este virtute.

Înse se poate întempla și aceia, că știința se pasișcă în una atare relațiune față de credință, câtă omului se primșcă mai întâiu fora nice una esitațiune adevăratele de credință, și apoi după aceia ținându-le strinsu de adevărate se cerce a le înțelega mai bine, și a aduce și argumente din rațiune în favorul lor. Relațiunea acestor este relațiunea cea adevărată, și în relațiunea acestor credințe este în adevăru meritoria și virtute în înțelesul strictu alu cuventului, pentru-că mai întâiu fora de a mai cercă după argumente din rațiune, singuru basatu pre autoritatea lui Domnedieu ține lucrurile de adevărate, și numai după aceia cerca a le înțelega și a le confirmă și cu argumente din rațiune.

Deca acum aplicam principiile aceste generali și în specie, și anume mai întâiu la asia numitele preambule ale credinței (preambula fidei), atunci observam numai decâtă, că prin aceia că preambulele aceste desi sunt descoperite de Domnedieu, totuși omului țintesce asi castigă, și-si și castigă și cunoștința demonstrativă despre ele cu ajutoriul numai alu minții sale, prin aceia *ratio fidei* ce e dreptu se micșoreza, fiind-că ceia ce mai înainte eră crediutu, acum devine știutu. Înse prin acestor nice de cum nu se micșoreza și *ratio caritatis*, deca omului este aplicatu a ținé lucrurile aceste de adevărate chiaru și cându nu le ar' poté probă cu ajutoriul minții. Ma *ratio caritatis* prin acestor nunu mai nu se micșoreza, ci înca se mărește, prin ce se mărește și *ratio meriti*, și prin urmare credința în preambulele credinței este meritoria, și cându ni amu castigatu cunoștința demonstrativă despre ele.

Totu asemenea stă lucrulu și cu probele, ce le aduce mințea omeneșcă în favorul misterielor spre a arătă seau cumcă misteriele și după mințea omeneșcă singura, și înca sunt probabile, seau pentru a arătă, că ele nu sunt în contra rațiunii. Prin ambele nu cerca omului se ajunga la una cunoștința perfectă cu privire la adevăru misterielor, ci voiesce numai a delatură piedecile, ce stău în calea credinței. Prin acestor înseși *meritum fidei* nu se micșoreza de locu, de unde urmăza că și credința în misterii ajutată de știință că și cea în preambulele credinței este meritoria și virtute adevărată.

(Va urmă).

Epistol'a lui Pliniu celu tineru catra imperatulu Traianu in caus'a crestiniloru.

Nu esiste mai nice unu opu apologeticu, in care se nu se citeze momentos'a epistola alui Pliniu celu tineru catra imperatulu Traianu in caus'a crestiniloru. Si nice nu e mirare. Epistol'a acést'a este unulu din documentele cele mai vechi provenitu dela pagani, din care se pote vedé atátu propagarea cea repede a religiunei crestine câtu si puritatea moravuriloru crestiniloru celoru de antáiu si confusiunea si ignoranti'a celoru mai multi pagani facia cu natur'a religiunei crestine.

Nu ne este cunoscutu, cá epistol'a acést'a se fia aparutu si in limb'a romana. Din caus'a acést'a cá pre unu documentu de insemnatarea cea mai mare, o lasamu se urmeze mai la vale in versiune romana.

Pliniu celu tineru erá proconsulu in Bitini'a si in Pontu, precandu se incepuseru persecutiunile in contr'a crestiniloru. Elu vedeá, cum suntu de asupriti crestinii, fora cá se scia, cá pentru ce? Din caus'a acést'a parenduise, cá lucrulu nu numai cá nu este in ordine, dara inca merge si prea departe, a cerutu dela imperatulu Traianu informatiune in caus'a crestiniloru prin epistol'a urmatoria :

„Mi tienu de datorintia sacra Domnitoriulu meu de a-ti espune scrupulii miei; pentrucá nimene nu-mi pote dá inviatiune si instructiune mai bine cá tine. Eu nu am asistatu nice odata la instructiunea si judecat'a procesuala a nice unui crestinu. Asemene eu nu sciu cu privire la ce suntu informatiunile in contr'a loru, nice câtu de departe trebue se merga pedepsirea loru. Eu am esitatu multu cu privire la diferinti'a de etate, anume, cá trebuescu óre pedepsiti toti fora deosebire de betranu si tineru? Ore se se ierte aceluia, care face penitentia, seau dora se fia pedepsiti si aceia, cari au primitu odata crestinismulu, desi dupa ace'a erasi l'au parasitu? Ore se pedepsescu eli numai pentru numele de crestinu, seau dora pentru unele crime legate de numele acest'a? Éta ce regula am urmatu eu in tote acusarile intentate in aintea mea in contr'a crestiniloru! Eu i am intrebatu, deca suntu crestini seau nu? Deca au respunsu cumcá suntu, i am intrebatu a dou'a ora si a trei'a ora, si i am amenintiatu cu supliciu, la care i am si transmisu deca au persistatu in fasiunea loru, pentru-cá ori si de ce natura se fia fostu credinti'a loru eu am cugetatu, cá e de lipsa a i pedepsi pentru neascultare si pentru pertinaci'a loru cea invincibile¹⁾. Afora de acestia, mai suntu altii cuprinsi

¹⁾ Bunulu Pliniu aci si contradice amaru. Elu dice, cá a pedepsitu pre crestini pentru neascultare si pentru pertinacia, va se dica, pentru-cá n'au ascultat de elu, si n'au disu, cá nu suntu crestini. Dara apoi elu insusi dice mai in susu, cá elu nu scie, cá ore trebue

de aceasi nebunia (!!!) pre cari am decisu se-i tramitu la Rom'a, pentru-cà suntu cetatiani romani. Mai departe latînduse crim'a acést'a, precum se intempla de comunu, s'au si nascutu mai multe specii. Mi a ajunsu in mani unu memoriu fora numele autoriului, in care se acusa persone de acele, cumcà aru fi crestini, cari nu au fostu nice odata. Acestia au invocatu pre dieii nostri in presenti'a mea si in terminii prescrisi de mine, si au tamaiatu si versatu vinu in aintea iconei tale, pre carea o am fostu adusu anume spre scopulu acest'a laolalta cu statuetele dieitatiloru nostre. Acestia au blastematu pre Christosu, la ce, se dice, cà e cu nepotintia a silî pre celi ce suntu crestini adevirati. Pre acestia am cugetatu a fi de lipsa se-i absolvu. Altii deferiti prin câte unu denunciantu, la inceputu au recunoscutu, cumcà suntu crestini, curundu dupa ace'a inse erasi au negatu, declarandu, cà in adeveru au fostu óre canduva crestini, inse dupa ace'a au incetatu de a mai fi, unii cu trei ani mai in ainte, altii cu mai multi, si altii si cu doue-dieci de ani in ainte de ace'a. Toti acestia s'au inchinatu in aintea iconei tale si in aintea statueloru dieiloru si au incarcatu pre Christosu de blasteme. Eli m'au asecuratu, cà tota gresiél'a si scaderea loru a statu in urmatoriele puncte: cà in una dí anumita se adunáu in ainte de resaritulu sorelui la unu locu anumitu si acoló cantáu imni in onorea lui Christosu cá in onorea unui Domnedieu; cà se obliga prin juramentu, nu cà voru comite ver una crima, ci cà nu voru furá, nu voru comite adulteriu, si voru implinî promisiunile, si cà nu voru negá depositulu. Dupa aceste se despartu, si apoi éra se aduna pentru a mancá in comunu ceva bucate inocente, ce'a ce au incetatu de a mai face decându am datu eu edictulu, prin care conformu mandatului teu am opritu tote adunarile de genulu acest'a. In urm'a acestor'a am cugetatu a fi de lipsa, cá cu ajutoriulu tormenteloru se afli adeverulu cu privire la eli dela nesce fetiore sclave despre cari diceáu, cà ar' serví la cultulu loru; inse nu am potutu aflá, decátu una superstitiune urfita pana la escesu, din care cauza am suspinsu tota cercetarea, pana candu voiu primí ordinatiunile tale. Afacerea mi s'a parutu demna de reflexiunea ta din caus'a multimei aceloru, ce se periclitéza, pentru-cà unu numeru mare de persone de tota etatea, de tota clasea, si de totu secsulu suntu seau voru fi implicati in atari acusatuni. Reulu acest'a contagiosu n'a infectatu numai cetatile, ci si satele si vilele. Cu tote aceste eu credu, cà reulu se pote vindecá, si i se pote pune stavila. Celu pucinu este certu, cà templele, ce eráu mai deserte, éra si incepu a fi

cineva pedepsitu numai pentru ace'a, pentru-cà se numesce crestinu seau nu trebue? Asia dara cu ce dreptu a pretinsu elu dela crestini, cá se dica, cà nu suntu crestini, dupa ce elu nu scie, cà ore opritu este a se numí cineva crestinu seau ba? Si celu ce nu implinesce pretensiunea lui, despre care insusi elu dice, cà nu scie drépta este seau ba, pentru ce este neascultatoriu si pertinace? Se vede din aceste, câtu de mare éra ignorantí'a si confusiunea intre pagani, cu privire la crestini, cându si unu omu luminatu cá Pliniu inca nu scieá, ce se faca, si si contradice siesi.

frecventate, si sacrificiile neglese de atât'a tempu, érași inceptu a se practisá. Pretotindine se vendu érași victime¹⁾ ce mai in ainte afláu pucini cumperatori. Din áceste se pote vedé, câti omeni s'aru poté readuce dela retacire, deca s'aru iertá toti aceia, cari voru face penitintia⁴.

Din epistol'a acést'a alui Pliniu, se vede nunumai câtu de numerosi éráu creștinii pre atunci, si câtu de morala érá vietí'a loru, și si cá nu pucini dintre eli cadiuseru dela credintia de fric'a persecutiuniloru. Acést'a impregiurare din urma inse nice de cum nu pote micșiorá credintí'a nostra, pentru-cá Mantuitoriulu nostru a fostu promis, cá religiunea lui se va propagá preste totu pamentulu pre langa tote vicissitudinile tempuriloru. Acum de vicissitudinile áceste se tienu nunumai persecutiunile, ci si caderile unor'a dela credintia, cari caderi infuintiéza reu asupr'a altor'a. Pre langa tote persecutiunile áceste, si pre langa tote caderile áceste dela credintia religiunea creștina totusi s'a propagatu, ce'a ce este unu semnu evidentu alu divinitatei ei.

Traianu a respunsu lui Pliniu in modulu urmatoriu:

„Tu ai urmatu iubitului meu Pliniu in procesele creștiniloru deferiti calea ace'a, ce trebuieá se o urmedi; pentru-cá este cu nepotintia a statorí una forma certa si generala in atari afaceri. Nu trebuie se se faca cercare dupa creștini. Inse deca careva e acusat si probatu de atare, atunci trebuie pedepsitu. Deca inse acusatulu nega a fi creștinu, si acést'a o si probéza prin portarea sa, va se dica, deca invoca dieii nostri, atunci trebuie absolvatu ori si câtu de grea se fia fostu suspitiunea mai in ainte. In urma in nice unu genu de crima nu suntu de a se primí denunciatiuni anonime nesubscrise de nimene, fiendu-cá prin asia ceva se dá unu esemplu periculosu si nece nu se unesce cu macesimele nostre.

Caracterulu si meritele Episcopiloru nostri incependu dela S. Unire.

Istori'a bisericeii nostre in tempurile cele vechi este forte obscura. Datele istorice, ce le avemu cu privire la ierarhi'a nostra suntu forte pucine. In specie originea Metropoliei de Alb'a-Juli'a se pierde in intunereculu seculiloru, fora cá se potemu determiná cu securitate anulu fundarei ei. Inse desi din lips'a datelor istorice ne este imposibilu a determiná anulu fundarei Metropoliei de Alb'a-Juli'a, totusi pucinele date istorice, ce le posedemu, ne indreptatescu se conchidemu cu forte multa probabilitate, cá se nu dicemu securitate, la doue lucruri relative la Metropolí'a din cestiune. Anume antáiu,

¹⁾ Objectele de sacrificatu la idoli si diei numite: victime se vindeáu prin terguri.

că Metropoli'a de Alb'a-Juli'a este cea mai vechia Metropolia romanésca din coce de Dunare, si a dou'a, că Metropoli'a de Alb'a-Juli'a este singur'a Metropolia romanésca din coce de Dunare, carea s'a fundatu in ainte de desbinarea lui Cerulariu, precandu Romanii toti eráu in legatura de iubire si supunere cu mam'a baserica a Romei¹⁾.

Nu odata in decursulu istoriei se intempla, de providinti'a domnedieésca prin modulu cum gubernéza ea destinele poporeloru areta cá cu degetulu adevverulu unoru intemplari trecute, ce omenii numai le presupuneáu, fora cá se le pota sci cu securitate. Deca ni este si noue iertatu a cautá cãlile cele ascunse ale providintiei domnedieeseci in istori'a basericei nostre, ce este numai cá unu punctu in baseric'a cea mare universalã, atunci mai cá amu poté dfee, cá in opiniunea de mai susu, cá Metropoli'a de Alb'a-Juli'a este cea mai vechia Metropolia romanésca si singur'a, ce a fostu fundata pre tempurile cându Romanii eráu in legátura de iubire si supunere cu s. baserica a Romei, ne intaresce si impregiurarea ace'a, cá cu tote cá si prin cele lalte Metropolie romanesci s'au facutu diverse incercari de Unire, totusi tote incercarile acele au remasu fora resultatu, si singuru Matropoli'a de Alb'a-Juli'a a fostu ace'a, in care S. Unire a prinsu radecini, a crescutu, a infloritu si acum aduce fructe in decursu de mai doi seculi.

In urm'a acestor'a credemu, cá nu vomu fi prea audaci, deca din impregiurarea acést'a vomu trage conclusiunea pragmatica, cá Domnedieu pote pentru ace'a a ajutatu Metropoliei de Alb'a-Juli'a se sustiena intre atâte vicissitudini Unirea cu s. baserica a Romei, pentru-cã ea singura este una fica adevverata a ei, care desi a retacitu mai multi seculi de parte de bratiile parintiesci, totusi in urma cá fiulu celu pierdutu s'a reintorsu éراسi. In pieptulu ei s'a pastratu oresi cumva inconscie suvenirulu, cá ea a fostu óre cându-va fica adevverata a Romei, si nu a fostu lipsa, decãtu cá suvenirulu acést'a se vina la conscienti'a de sine, pentru-cã Metropolia se se alipésca pentru totu de a un'a de mam'a ei, de care a fostu deslipita tempu asia indelungatu. Suvenirulu acést'a celelalte Metropolie romanesci n'au potutu se-lu aiba, pentru-cã ele tote s'au nascutu dupa desbinarea Romaniloru de baseric'a Romei, si alipirea loru de mam'a Roma nu a fostu asia dulce, cá alipirea Metropoliei nostre. Deca providinti'a domnedieésca va aduce si Metropoliele celelalte romanesci la Unire, despre ce nu ne indoimu, atunci de securu, cá va urmá alte cãli diverse de ale Metropoliei nostre, pentru-cã si acelor'a se le faca alipirea de Rom'a asia dulce si placuta, cum a fostu si este a celei de Alb'a-Juli'a.

In opiniunea de mai susu ne intarimu si mai tare, deca vomu considerá cu ce barbati a binecuventatu Domnedieu baseric'a nostra dela inceputulu Santei Uniri si pana in dñu'a de astádi. Lipsele si ranele cele multe, ce le

¹⁾ Lucrulu acést'a se va probá mai cu de ameruntulu in: »Istori'a particularia a basericeii romanesci« de Dr. Gram'a, ce acum e sub tipariu.

aveá baseric'a nostra, atunci cându a primitu Unirea cu S. baserica a Romei eráu nenumerate, si prin urmare problem'a, ce stá in aintea Episcopiloru nostri erá câtu se pote mai grea. Inse Domnedieu in nemarginit'a Lui bunetate a tramisu basericeii nostre atari barbati, cari luandu sarcin'a cea grea a gubernarei ei au deslegatu problem'a cea grea, ce stá in aintea loru preste tote asteptarile omenesci. Lipsele si ranele eráu atâtu de multe, câtu deca unulu fia-care episcopu si ar' fi propusu a suplini tote lipsele si a vindecá tote ranele, atunci impartindusi activitatea prea tare seau nu ar' fi obtienutu nice unu resultatu, seau numai forte pucinu. Din caus'a acést'a vedemu pre unulu fia-care episcopu lucrandu totu de a un'a mai numai in una direptiune, unde lips'a basericeii erá mai mare si mai urgenta. Adeverulu asertiunei acesteia lu vomu vedé mai bine, dupa ce vomu espune caracterulu si meritele unui fia-carui Episcopu. Atunci ni se va desvelí in aintea ochiloru unu tablou atâtu de simmetricu si de frumosu, incâtu chiaru si necredintiosulu va fi necessitatu a díce: *degetulu lui Domnedieu este aici.*

I. Spre scopulu acest'a se incepemu mai antâiu cu Parintele Santei Uniri, cu Metropolitulu *Atanasiu I Anghelu de Ciugudiu.*

Candu ne amu unitu noi cu S. baserica a Romei, atunci de sine se intielege, cá lips'a cea mai mare, ce o aveamu noi, si care trebuieá implinita fora amenare, erá indeplinirea si intarirea Santei Uniri. Acést'a erá bas'a si fundamentulu basericeii nostre, pre care aveá se se redice ori ce alta activitate ulterioara in alta direptiune. Deca acum Domnedieu a voitu se ajute basericeii nostre, atunci pre nice una cale nu i poteá in tempulu acel'a se-i ajute asia multu, cá prin tramiterea unui barbatu aptu si capace de a indeplini si intari opulu celu mare alu santei Uniri. Si barbatulu acest'a a fostu Marele Metropolitulu *Atanasiu I Anghelu de Ciugudiu.*

Deca vomu considerá caracterulu Metropolitului acestuia mare, asia precum in lips'a unei biografie perfecte, lu potemu estrage din faptele lui, atunci numai decâtu ne potemu convinge, cá elu a fostu unu barbatu, care dispuneá de tote calitatile acele, de cari aveá lipsa unu barbatu chiamatu a indeplini si intari oper'a cea mare a unirei. Ce e dreptu elu nu dispuneá de ceva eruditiune dinstinsa, inse pentru ace'a erá dotatu de Domnedieu cu una credintia neclatita, ce nu se infrangeá nice in cele mai mari pericole si piedeci, cu una pacientia ce nu-lu parasieá nice in impregiurarile cele mai grele, si cu una facultate de a judecá dreptu si adeveratu impregiurarile, in cari se aflá atâtu elu câtu si baseric'a. Numai unu barbatu dotatu cu atari calități a fostu in stare a tiené totu de a un'a susu flamur'a santei Uniri intre impregiurari asia grele, cum a fostu acele de pre tempulu lui. Patriarculu Dositeiu dela Ierusalimu cu ocasiunea consecrarei lui de Episcopu in Bucuresci i a fostu datu una instructiune lunga, cum va avé elu se se porte cá Metropolitulu numai, cá se nu se unésca cu baseric'a Romei. Calugarii greci din Romani'a inundaseru totu Ardealulu de media dí pentru a desmentá pre

poporu dela S. Unire. Calvinii, Luteranii si Unitarii incercáu pre tote cãlile impiedecarea Santei Uniri. Romano-Catolicii, desi voieáu se sté in ajutoriu Unirei Romaniloru, totusi nu eráu in stare, fiendu-cã eráu in Ardealu forte pucini. Prejudetiele in clerulu si poporul romanescu din Ardealu facia cu baseric'a Romei eráu multe si mari. Imperatulul, ce resideá in Vien'a, si care dorieá din inima Unirea Romaniloru erá tare departe, si de multe ori capetá informatiuni sinistre despre procesulu Unirei Romaniloru. Tote aceste inse nu lu au facutu pre Metropolitulu nostru nice baremu odata se desepereze, si se abdica de cugetulu Unirei, desi pote cà unu barbatu neprovediuu cu calitatile lui cele frumose nu odata ar' fi desperatu, si ar' fi abdisu de totu cugetulu Unirei. Elu inse a statu nemiscatu si neclatitu in propusulu seu in midiloculu tuturoru piedeciloru acestor'a. Ma potemu díce, cà piedecile cele multe in locu de a-lu descuragiá, inca mai tare lu intaríeáu in propusulu seu. Din caus'a acést'a Domnedieu a si binecuventatu ostenele lui astu-feliu, câtu la mortea-i intemplata pote la 1714 S. Unire erá consolidata de asia, câtu, ce e dreptu, poteá suferí daune in venitoriu, inse nu mai erá possibila perirea ei de totu intre Romani.

Adeveratu cà in alte dreptiuni nu a lucratu Metropolitulu Atanasiu atát'a, câtu au lucratu urmatorii lui. Inse acést'a s'a intemplatu, pentru-cã totu cugetulu lui erá concentratu in indeplinirea si intarirea Santei Uniri, care i absorbieá tota activitatea. Si cu acést'a elu a satisfacutu prea deplinu chiamarei sale, si suvenirulu lui va remané pentru totu de a un'a nestersu din inimile nostre.

Considerandu acum, cà baseric'a nostra, candu s'a pusu fundamentulu Santei Uniri a avutu lipsa chiaru de unu barbatu dotatu cu calitatile marelui Atanasiu, de unu barbatu, care poterile sale se nu si le imprascia in prea multe dreptiuni, ci se si le concentreze numai in indeplinirea si consolidarea Santei Uniri; considerandu, cà Providinti'a domnedieésca ni a tramisu atunci in indurarea s'a in person'a marelui Atanasiu chiaru unu atare barbatu, cine se se mai indoiésca de ingrigirea speciala alui Domnedieu facia cu baseric'a nostra?

Ingrigirea acést'a a Providintiei domnedieesci devine pentru noi si mai evidenta deca vomu considerá in cele urmatorie si activitatea episcopiloru, ce au urmatu dupa Atanasiu.

(Va urmá).

Architectur'a gotica si bizantina.

(Continuare).

Amu amintitu mai susu, cà frumosulu esteticu se pote esprimá in moduri diverse dupa diversitatea ideiloru dominante in sufletulu omeniloru. Cu câtu ideile dominante in unu periodu óre care suntu mai sublime, mai frumose si mai inalte, cu atát'a si frumosulu in periodulu acela se exprima in unu modu óre care mai inaltu.

Tienendune de principiulu acest'a esteticu numai decátu ne potemu esplicá, pentru ce stilulu goticu este productulu celu mai inaltu alu mintei omenesci pre terenulu arhitecturii estetice? Religiunea crestina este religiunea cea mai frumoasa, cea mai inalta si cea mai ideala, ce a esistatu ver odata pre pamentu. In ea omulu oresi cumva cu sufletulu si cu corpulu deodata se idealisaza. Ma insusi scopulu omului dupa religiunea crestina este atátu de inaltu si de idealu, in cátu perfectu nu-lu pote ajunge pre pamentu nice odata. Din aceste de sine urmeza, cá omulu pre terenulu arhitecturii nice candu nu pote esprime frumosulu in unu modu asia inaltu, cá atunci candu este patrunsu de ideile crestine. Si de ideile crestine nice odata nu a fostu omulu asia patrunsu cá in decursulu evului mediu. Si in adeveru in evulu mediu s'a si nascutu si s'a perfectionatu stilulu goticu, cá stilulu celu mai inaltu arhitectonicu.

Stilulu bizantin, ce e dreptu, inca s'a perfectionatu in evulu mediu. Si acest'a inca este unulu din cele mai frumoase. Inse totusi nu se pote asemená intru tote cu celu goticu. Caus'a aparintiei acesteia este de a se cautá nu atat'a in religiunea crestina, din care s'au nascutu amendoue, cátu mai multu in diversitatea caracterului poporeloru, la cari s'au nascutu ambele. Stilulu goticu s'a nascutu in apusu, pre candu celu bizantin in resaritu, seau ce totu atat'a este, la nascerea si perfectionarea stilului goticu a lucratu pre langa religiunea crestina si spiritulu celu practic u romanu transmisu la tote poporele apusane, precandu la acela bizantin a conlucratu religiunea crestina laolalta cu spiritulu celu teoreticu si speculativu alu poporulu grecescu. In urm'a spiritulu acestuia practic u alu apusaniloru eli din religiunea crestina mai tare s'au semtitu atrasi de invetiatur'a ace'a a ei, dupa care omulu este chiamatu a tinde totu in susu, totu catra ceru si totu catra Domnedieu. Si in desvoltarea si perfectionarea stilului goticu totu invetiatur'a acest'a o au avutu totu de a un'a in aintea ochiloru, si principiulu acestuia alu religiunii crestine s'au silitu a-i dá espressione cátu se pote mai frumoasa si pre terenulu arhitecturii in stilulu goticu. Din contra Grecii din resaritu conformu spiritulu loru celui teoreticu si iubitoriu de speculatiune din tota religiunea crestina de nemic'a nu s'au semtitu asia atrasi, cá de invetiatur'a ei despre perfectiunea lui Domnedieu. Si in adeveru Grecii invetiatur'a acest'a crestina s'au silitu a o esprime cátu se pote mai frumosu pre terenulu arhitectonicu in stilulu bizantin.

Caracteristic'a stilului goticu se baséza intréga pre principiulu tendintiei omului in susu catra ceru. Tote areta in stilulu acest'a, cá chiamarea omului este a tinde catra ceru, asiá cátu vediendu omulu una baserica edificata in stilu goticu i se pare, cá si cum baseric'a intréga i ar strigá *sursum, corda!* Planulu fundamentalu la basericile gotice nu este nice quadratu, nice rotundu ci unu paralelogramu. Acést'a, pentru-cá numai una baserica edificata in forma de paralelogramu ne presenta la prim'a vedere inaltímea cá unu ce essen-

tialu, si apoi inaltimea este asia dîcundu, unu simbolu alu inaltiarei omului catra ceriu. In bisericele cele mai mari, mai cu sema catedrale planulu este in form'a unei cruci cu bratie neegali. Boltitur'a de comunu la stilulu goticu este in forma de arcu ascutîtu si infrumsetiata cu diverse parcanе, in cari anghiulu ascutîtu se observa pretotindine. Ferestrele suntu lunguretie si se terminеza in arcu ascutîtu, ce se nasce prin strataierea aloru doue cercuri egali inse escentrice. Asemene si usile si deca nu suntu tare lungi totusi se termina de a supra in arcuri ascutîte. Aceste, pentru-cà arculu ascutîtu ni se presenta, cá si cum insusi ar tinde spre ceriu, si nu remane numai pre pamentu cá celu rotundu. In launtrulu bisericei despartiemintele ei nu suntu facute prin muri, ci prin columne infrumsetiate de comunu seau cu turnurele seau cu imitatiuni de frundie de arbori. Ferestrele suntu de comunu colorate cu diverse colori, éra pre ele suntu depinse scene seau din sant'a Scriptura seau din istori'a bisericei, asiá cátu lumin'a ce intra in baserica prin ferestrele aceste, devine in launtrulu bisericei cá una lumina magica din alta lume spre care trebue se tinda omulu. Paretii si din launtru si din afora suntu infrumsetiati cu sculpturi sacre, inse totu de a un'a in una ordine si unu sfru cátu se pote mai frumosu. Cu deosebire turnurile in stilulu goticu suntu cátu se pote mai inalte, pentru a simbolisá prin ace'a inaltimea scopului omului. Pre turnulu celu mare de diosu pana susu suntu giuru impregiuru totu turnurele din ce in ce mai mici, pentru a aretá deoparte cá numai prin coron'a virtutiloru, ce se simbolisэza prin turnurele, si pote ajunge omulu scopulu, de alta parte pentru a aretá, cá virtutile pamentesci, dupa-ce si ajunge omulu scopulu disparu in form'a cea pamentэsca, si se transforma si clarifica.

(Va urmá).

Din Homiletic'a sacra.

(de *Vasilii Budescu*, preotu gr. cat. de Sarcáu).

(Continuare din Nr. 15.)

Prologu.

Ordinarea materiei.

Materiele luate din futille diverse suntu de a se aduce in cea mai strinsa legatura, si anume doctrinele teoretice cu cele practice, materiele doctrinale cu cele istorice, éra adeveturile statorite prin dreptulu divin suntu a se intruní cu cele statorite prin dreptulu humanu.

Legatur'a doctrineloru teoretice cu cele practice consista intru ace'a, cá de odata se se arete influinti'a doctrinei teoretice spre inaintare in virtute, si de aici se se deduca apoi motivele detorintieloru ce avemu de a impliní. Éra doctrin'a practica seau morala e de a se basá pre cutare-va dogma din carea se provina apoi motivele detorintiei morali.

Materiele doctrinale si istorice suntu de a se intruní astfeliu, cá atâtu ilustrarea si demustrarea dogmei, cátu si motivele detorintiei morali se se deduca din istoria. Asia d. e. cumcà si la evrei a esistatu credinti'a seau

dogm'a că: rogatiunile celoru vii folosescu sufletelor din purgatoriu se pote documentá nimeritu prin faptul maretu descriu in cartea 2. Mac. 12.

Adeverurile statorite prin dreptulu divinu si humanu suntu de a se intruni asiá, cá espunendu-se adeverulu statoritu prin dreptulu divinu, se se spuna si ace'a, ce s'a decisu din partea biserice; seau de alta parte espunendu-se canonulu respectivu, totu o data se se arete consonanti'a aceluia cu legea statorita prin dreptulu divinu.

Materiele intrunite in modulu susu amintitu suntu de a se ordiná asiá, cá acele párti ale doctrinei crestine, de a caror'a cunoscintia si indeplinire — amesuratu cercustáriloru presentu — credintiosii au mai mare lipsa, se se premita acelor'a, de cari nu au acumu asiá mare lipsa, d. e. articii credintiei, cari suntu de lipsa spre mantuire „necesitate medii“. Asfdera suntu de a se premita si adeverurile, cari conducu spre cunoscintia altoru adeveruri. Asiá d. e. déca ar' fi de a se stirmi in ascultatori ide'a sperantie, ar' debuí, cá mai întâiu se se propuna bunatatea, intieptiunea si atotopotinti'a lui Ddiu. De la adeverulu cunoscutu se trece la celu necunoscutu, carele e de a se ilustrá prin celu dejá cunoscutu. Asiá Domnulu n. Is. Christosu espunendu grigea Parintelui cerescu, ce o are de crinii campului si paserile ceriului, trece la omeni, cá se arete cá Ddiu ni porta de grige.

II. Despre form'a interna a homiiloru.

Cu privire la acést'a vomu tractá despre urmatoriele: 1) despre ilustrarea si demustrarea obiectului. 2) despre modulu cumu se potu stirmi sentiemintele salutarie in anim'a credintiosiloru, 3) despre misicarea vointiei spre virtute, 4) despre stirpirea pofteloru peatose si 5) despre stirpirea propensiuniloru rele.

Despre ilustrarea si demustarea obiectului.

Obiectulu se pote ilustrá si demustrá 1) prin representatiunea viua a aceluia, 2) prin convingerea ascultatoriloru despre obiectulu representatu, 3) prin escitarea si nutrirea atentiunei credintiosiloru.

1. Cá oratoriulu se pota representá cu coloru cátu de viue obiectulu, ce are de a propune, spre acést'a se pote folosi de urmatoriele subsidie, cumu suntu:

a) *Descrierea*, seau enumerarea insusiriloru mai caracterisatorie ale obiectului, ce e de a se propune, prin cari acest'a se se pota deosebí de ori ce altu obiectu, d. e. fericirea eterna s'ar' poté ilustrá astfelu prin descriere: acést'a fericire consista din defectulu a totu ce e reu, si din abundati'a a totu binelui, asia încátu acesteia nemicu i mai lipsesce.

b) *Esemplele*, cari se comenda dinadinsu, fiindu-cá posedu si poterea convingerei si a atragerei. Esemplele efiptuescu, cá prin producerea unor casuri singurate, obiectulu ce e de a se ilustrá, apare cu tota acuratatea, d. e. reutatea periculosa a invidiei se pote aretá prin esemplulu lui Cainu. Esemplele se potu aduce seau din esperinti'a propria, seau din istori'a profana, dar' suntu de a se luá mai virtosu din istori'a sacra, cá-ci aceste suntu de o mai mare auctoritate si mai convingatorie.

c) *Parabolele*, de cari amesuratu indigintieloru ascultatoriloru si dupa datin'a orientala s'a folositu si Domnulu n. Is. Chr. Vedi Mat. 25. 1 si urm. Luc. 10. 33. — Luc. 15. 11. — Luc. 16. 19. De parabole e a ne folosi mai virtosu atunci, cându avemu de a propune ceva doctrina mai abstracta, d. e. despre ispitirea diavolului; seau déca ar' fi de a se propune vre unu adeveru, ce credintiosii din caus'a nescintiei nu l'aru poté cuprinde de locu.

d) *Fabulele morali*. De aceste numai arare-ori debue a ne folosí, cà-ci numai arare-ori ocuro si in s. scriptura, de alta parte o folosire mai desa a acestor'a nu ar' conveni cu demnitatea religiunei. Cu tote aceste inse dupa esemplulu S-lui Paulu (1 Cor. 12. 14) e consultu, cá se tienemu a une-ori la fabulele morali, ce exista la poporu.

e) *Asemenarea*, prin carea obiectulu necunoscutu se paralizeza cu celu cunoscutu, cu scopulu, cá acel'a ilustrandu-se prin acestu din urma, se se intielega mai usioru. D. e. voindu se ilustreza adevverulu, cá Domnulu n. Is. Chr. ni-a impartasitu cunoscintie salutarie; acestu adevveru cá nu deplinu cunoscutu lu-voiu pune langa adevverulu acest'a de toti cunoscutu: sorele resarindu lumineza totu pamentulu, si voiu continuá: precumu sorele resarindu si imprasciandu intunecimea lumineza totu pamentulu, asia si divin'a invetiatura alui Is. Chr. dupa-ce ni s'a impartasitu a imprasciatu intunecimea nesciintiei. Asemenarea se specifica in metafora, alegoria, comparatiune si asemenarea luata in intielesulu mai strinsu. Prin *metafora* in loculu obiectului mai necunoscutu se pune altulu mai cunoscutu, cá acest'a se se ilustreze prin acel'a, asiá d. e. Domnulu n. Is. Chr. se dice prin metafora a fi lumin'a lunei. *Alegori'a* e o metafora mai lunga, prin carea in loculu obiectului necunoscutu se punu mai multe alte obiecte cunoscute. Prin alegoria dice Domnulu n. Is. Crb. la Mat. 7. 13. 14. „*Intrati prin port'a cea strimta, cá larga este port'a si lata calea carea duce in perire, si multi suntu cari intra prin acea. Cátu de angusta e port'a si strimta calea carea duce la vietia, si pucini suntu cari o afla ace'a*“. Prin *comparatiune* atátu obiectulu cunoscutu câtu si celu necunoscutu se ilustréza pre scurtu prin vre o insusire comuna ambelorlu obiecte; d. e. precumu sorele dupa-ce si-a finitu cursulu seu apune cu linisce, asiá si omulu dreptu finindu-si cursulu vietiei more cu consciintia nemustratoria. In fine *asemenarea* luata in intielesulu mai strinsu, e acelu modu alu vorbirei, prin carele spre ilustrarea obiectului necunoscutu se aducu mai multe lucruri cunoscute, de aici asemenarea totu de un'a se afla in legatura cu alegori'a. Asemenarea e de unu folosu multifariu in institutiunea pastoralá, cà-ci prin acest'a se pote ilustrá ver ce adevveru, fia acel'a ori câtu de abstractu seu obscuru. In fine e de a se insemná, cá metafor'a se nu fia dediositoria seu intaritata, alegori'a se fia scurta, dar' ponderosa si in câtu se pote luata din s. scriptura seu din scrierile S-loru Parinti. Cu privire la comparatiune si asemenare, obiectele cari se aducu spre ilustrare debue se fia cunoscute si se convina cu demnitatea religiunei.

f) *Antitesulu* seu *opusetiunea*, prin carea obiectulu ce e de a se ilustrá se pune langa obiectulu opusu seu neasemene acestuia, cá cu atátu mai virtosu se apara contrarietatea, d. e. cari amu cadutu prin mancare din bucuriele paradisului, se ne rescolámu in contr'a acestora in câtu se pote prin abstinintia. Antitesurile multe suntu de a se evitá. (Va urmá).

Traditiunile genului omenescu cu privire la caderea protoparintiloru nostri.

In ainte de ce amu vedé, cum s'a pastratu in pieptulu genului omenescu intregu traditiunea si aducerea aminte de statulu celu fericitu alu omulu dupa creatiune si de caderea protoparintiloru nostri si deteriorarea naturei

nostre in urm'a caderei acesteia, este de lipsa se insemnamu, că nu avem de a crede, că dora tradițiunile aceste aru fi chiaru asia de clare si acurate, cum se descriu in S. Scriptura. Fantasi'a omenésca in decursu de mai multi seculi a lucratu adaugundu, subtragundu si schimbandu prea multu la tradițiunile aceste, decâtu, că ele se se fia potutu pastrá in puritatea loru primitiva. Deca inse curatímu diosu depre tradițiunile aceste totu, ce a adausu fantasi'a, atunci nē remane unu simbure ore care curatu, ce contine evidenta tota invetiatur'a crestina despre pecatulu originalu.

I. Tradițiunile Greciloru si a Romaniloru.

Insusi rationalistulu celu mare Voltaire recunosce, că tradițiunile despre caderea protoparinților nostri se afla la tote poporele pamentului. In opulu seu „Essai sur les moeurs“ dice elu: „Credinti'a, că omulu a cadiutu si a degeneratu se afla la tote poporele. *Aurea prima sata est aetas*, este dicerea toturoru natiuniloru“.

Tradițiunile aceste s'au imbracatu in unu vestimentu poeticu mai cu sema la Greci si la Romani in credinti'a despre cele trei periode de metalu, anume periodulu de auru, de argintu si de fieru. Hesiodu, scrietoriulu acel'a celebru grecescu, ce s'a ocupatu asia multu cu mitologi'a Greciloru, descrie forte frumosu etatea cea de auru a genului omenescu. Elu areta, cum produceá atunci pamentulu de sine tote fructele necesarie, cum omulu nu cunosceá dorerea nice chiaru dupa nume, si cum omenii traieáu in societate cu dieii sub conducerea sceptrului lui Joe. Descrierea acést'a desbracata de vesmentulu mitologico-poeticu este intru tote asemene credintiei nostre despre statulu celu fericitu alu omului in ainte de pecatulu originalu. Dupa credinti'a nostra inca produceá pamentulu in ainte de pecatulu originalu totu feliulu de fructe, ce e dreptu prin lucrulu omului. Inse lucrulu acel'a atunci nŃ erá ostenitoriu pentru omu, ci erá una placere. Numai dupa pecatulu originalu a devenitu lucrulu ostenitoriu si neplacutu pentru omu, candu i a dŃsu Domnedieu omului, *că in sudorea faciei tale ti vei mancă panea ta!* In urm'a acestora este totu un'a, ori vomu dice cu tradițiunea grecésca, că pamentulu atunci produceá de sine tote fructele, ori vomu dice că produceá prin lucru, care inse nu erá ostenitoriu pentru omu. Esenti'a jace in ace'a, că omulu nu trebuieá se asude si se se ostenésca pentru a scote din pamentu fructele de lipsa. Mai departe Hesiodu dice, că atunci dorerea nice dupa nume nu erá cunoscuta. Chiaru asia invetia si credinti'a nostra, carea ne spune că dorerile numai dupa pecatulu originalu s'au nascutu. In urma Hesiodu dice, că in etatea de auru omenii traieáu in societate cu dieii. Credinti'a nostra inca ne spune, că omulu atunci traieá in societate cu Domnedieu.

Dupa-ce Hesiodu descrie statulu celu fericitu alu omeniloru in etatea de auru, trece mai departe si areta, că omenii numai prin superbia au cadiutu din statulu acest'a fericitu, si prin ace'a, că au despretiuitu pre diei. In

urm'a superbiei si dispretiului acestuia au pedepsitu dieii pre omeni cu unu altu periodu plinu de doreri, necadiuri osteneli si suferintie.

Descrierea acést'a alui Hesiodu inca convine intru tote cu credinti'a nostra. Cà si dupa credinti'a nostra omulu prin superbia si despretiuirea lui Domnedieu a cadiutu din statulu celu fericitu in statulu acest'a plinu de atâte suferintie.

In onorea periodului acestuia de auru se tieneáu la Romani in totu anulu serbatorile asia numite: *Saturnalie*, in cari pentru a simbolisá oresi cumva fericirea etatei de auru domnii serveáu sclaviloru si totu poporulu si petreceá in totu genulu de desfatári. Fiendu cà serbatorile acestea in periodulu republicei de dupa bataile punice au fostu degeneratu in petreceri prea lascive, de ace'a senatulu Romei s'a vediutu necessitatu a le oprí cu totul.

Totu asemenea cu Hesiodu descriu dupa traditiune si Ovidiu si Virgiliu statulu celu primitivu si fericitu alu genului omenescu. In specie Virgiliu descrie cu de a menuntulu si ace'a, cum dupa caderea omenilor prin superbia din statulu acelu fericitu, întréga natur'a s'a revoltatu in contr'a omului. Pamentulu, fierele selbatece si marea, tote au devenitu inimice omului, chiaru asia precumu ne invetia si credinti'a nostra.

Inse nunumai atât'a. Traditiunea cu privire la statulu celu primitivu si fericitu alu protoparintiloru si cu privire la caderea loru se afla la Greci si la Romani pana si in amenuntele ei. Asia credinti'a nostra ne invetia, cà feme'i'a Ev'a a fostu ace'a, carea a comisu pecatulu mai antaiu, si carea a indemnatu si pre barbatulu ei Adamu la pecatu. Mai departe totu credinti'a nostra ne invetia, cà pecatulu protoparintiloru nostri a constatu in mancarea din merulu celu opritu. Amendoue inpregiurarile aceste se afla in traditiunile Greciloru si a Romaniloru. Asia cu privire la pecatulu femeiei, traditiunea Greciloru vorbesce despre „*mam'a cea de antaiu*“ Demeter, care neintinata cu nece unu pecatu a locuitu in Olimpu, dupa ace'a inse fiendu-cà a gustatu din *meru*, a fostu esilata din Olimpu in Tartaru. Traditiunea d'fice mai departe, cà merulu acel'a, ce l'a gustatu ea, a fostu unu meru, ce i l'a datu Domnulu iadului. Cine nu vede ací asemenarea cu credinti'a nostra, dupa care Ev'a a locuitu la inceputu fora pecatu in Paradisu, a mancatu indemnata de diavolulu din merulu celu opritu, din care cauza a fostu scosa din Paradisu in pamentulu acest'a plinu de necasuri?

Mai departe totu mitologi'a grecésca ne vorbesce de feme'i'a Laton'a, carea locuieá in Elysiu, inse pentru un'a foradelege a fostu scosa afora. Ea a nascutu doi gemeni, pre Apollo si Artemis (cá Ev'a pre Cain si Abel). Totu in form'a acést'a ocure si la Spartani traditiunea despre pecatulu femeiei in naratiunea despre Led'a, mam'a Dioscuriloru.

Ma ce e mai multu, la Greci si la Romani s'au pastratu si traditiunea despre promisiunea Rescumperatoriului de sine se intielege, cà imbracata in vestimentu mitologico-poeticu. Asia mitologi'a Greciloru ni enaréza, cum

femei'a de mai susu Laton'a este in continuu persecutata de unu demon reu numitu Pyton. Cronos i a promis, cã unulu din descendenti'i sei o va mantui de demonulu acest'a, la care i va sfarmã capulu. Totu asemenea vorbesce mitologi'a Argiviloru despre femeia Jo, care pentru unu pecatu fiindu alungata din Olimpu retacesce in continuu pre pamentu. Si la Jo, cã si la Laton'a i s'a facutu promisiunea, cã din retacire o va eliberã unu fiu alu dieiloru.

Deca desbracamu traditiunile aceste de vestimentulu poeticu adausu in decursulu seculiloru, atunci numai decãtu recunoscemu in ea credinti'a nostra despre promisiunea Rescumporatoriului nascutu din femeia, inse totu odata si fiu alui Domnedieu, care va sfarmã capulu sierpelui. (Va urmã).

Una Enciclica a Santiei Sale Pap'a Leonu XIII.

Sanctitatea Sa Sumulu Pontifice gloriosissimu regnante in presente Pap'a *Leonu XIII.* cu datulu 1-a Septembre 1883 a indreptatu una epistola enciclica catra toti Patriarchii, Primatii, Metropolitii si Episcopii, ce suntu in legatura cu Santulu Scaunu alu Romei, in care aretandu, cum in tote tempurile rogatiunile credintiosiloru indreptate catra Prea Curat'a Fetiora Mari'a au fostu ascultate si implinite, si in specie, cum in urm'a rogatiuniloru acestor'a s'au sterpitu eresele, s'au invinsu inimicii numelui crestinu, si s'au implinitu alte lipse ale credintiosiloru, i provoaca pre toti, cã laolalta cu poporulu in lun'a lui Octobre a anului curentu se indrepte rogatiuni fierbinti catra Ajutatori'a crestiniloru si Mam'a Domnedieului nostru Prea Curat'a Fetiora Mari'a, cã Ace'a se se indure a plecã inim'a Fiului seu spre a mantui S. Baserica din necadiurile cele multe, ce le indura astãdi. Bunulu nostru Parinte inse nu s'a indestulitu numai cu atãt'a, ci spre a escitã zelulu credintiosiloru la rogatiuni cãtu se pote mai fierbinti, a deschisu si tesaurulu celu nesecatu alu indulgintieloru pentru toti aceia, cari voru implini rogatiunile prescise dupa intentiunea Santiei Sale.

Nu este nice scopulu nice chiamarea nostra a dã instructiuni mai de a prope cu privire la modulu, cum este de a se implini mandatulu Santiei Sale in provinci'a nostra. Acest'a o voru face Prea Veneratele Ordinariate ale nostre. Ce voimu noi, este numai a concurge, pre cãtu ne este cu potintia la crescerea confidintiei in Prea Curat'a Fetiora Mari'a in sufletulu clerului si alu poporului nostru, cã acel'a se implinẽca cu pietate cãtu se pote mai mare intentiunea Bunului nostru Parinte.

Confidinti'a credintiosiloru in ajutoriulu Prea Curatei Fetioare Mari'a a fostu totu de a un'a in baserica forte mare. Mii de mii de credintiosi au alergatu in necadiurile loru la ajutoriulu Prea Curatei Fetioare, dela care totu de a un'a au primitu ajutoriu. Chiaru poporulu nostru credintiosu scie enarã sute si mii de casuri, in cari a fostu ajutat de Prea Curat'a Fetiora Mari'a.

Era sinatsariile cartilor noastre rituali suntu pline de istorii cu privire la ajutoriulu Prea Curatei Fetioare subministratu credintiosiloru in necadiurile cele mai mari. Din cele multe amintimu numai liberarea Constantinopolului din manile Persiloru pre tempurile imperatului Heracliu intemplata in urm'a rogatiunilor publice a cetatianiloru catra Prea Curat'a Fetioara Mari'a. In onorea si aducerea aminte de intemplarea acést'a s'a introdusu serbatori'a Acatistului Prea Curatei Fetioare in Sambat'a a cinci'a a postului mare. De sine se intielege, cà rationalistii si necredintiosii tote istoriele aceste le declara de fabule, fiendu-cà din totu cultulu santei noastre biserici nice unu articulu de credintia nu l'au gramaditu cu atâte batujocuri cá articululu cu privire la cultulu Prea Curatei Fetioare.

Cá se se veda inse, câtu de usioru trecu rationalistii si necredintiosii preste lucrurile aceste, in numerii celi doi din lun'a lui Octobre dedicata in anulu acést'a de catra Sanctitatea Sa cultului specialu alu Prea Curatei Fetioare, vomu publicá si noi una intemplare miraculosa din midiloculu seculului alu nouesprediecele prin intrevenirea Prea Curatei Fetioare, una intemplare, ce are tote notele minunei, una intemplare nu din midiloculu poporului agricolu, catra care rationalistii se porta totu de a un'a cu óre care neincredere, ci din midiloculu claseloru celoru mai inalte, mai inteligente si mai culte; una intemplare nu ascunsa, ci confirmata nunumai prin martori oculati, ci prin barbati de specialitate, medici, naturalisti si altii; una intemplare, ce a alungatu necredinti'a din inim'a si sufletulu la nenumarati necredintiosi, si in urma una intemplare, despre a carei adeveru se pote convinge ori si cine, fiendu-cà person'a, cu care s'a intemplatu traiesce si astádi, si ocupa una pusetiune inalta in societatea din Franci'a.

Catra P. T. D. D. Prenumeranti!

Dupa-ce fórte multi DD. Prenumeranti inea nice pana acum nu au respunsu pretiulu abonamentului, desi intramu dejá in patrariulu ultimu alu anului, asia i rogamu cá se se grabésca cu raspunderea lui. Atátu dela persone câtu si dela biserici mai bine se potu tramite banii prin asemnetiuni postali!

Post'a Redactiunei.

D. L. L. in J. Manuscriptulu se va publicá câtu mai curundu in unulu din numerii mai de aprope.

Editoriu si redactoriu responsabilu Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipografi'a Seminaruluiu gr-cat. in Blasiu.